

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
Потапчук Тетяни Володимирівни про дисертацію Лі Яня
**«Формування готовності до творчої самореалізації студентів
художньо-педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти КНР
засобами образотворчого мистецтва»**, подану на здобуття
ступеня доктора філософії PhD
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

Актуальність теми дослідження обумовлена культурною складовою ініціативи «Один пояс – один шлях», на якій наголошує Генеральний секретар КП КНР Сі Цзіньпін і закликає працівників мистецтвознавства долучитися до обміну й запозичення досвіду інших країн. Завдяки мистецтву формується духовно-моральний ідеал людини, до якого вона прагне у власному самовихованні. У цьому аспекті орієнтири підготовки студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти мають бути зміщені на формування готовності до творчої самореалізації і постійного самовдосконалення впродовж життя. Образотворче мистецтво є засобом розкриття творчих талантів, завдяки яким відбувається естетизація культурного простору, презентація національної культури КНР.

Дисертація виконана відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Підвищення ефективності педагогічного процесу в середніх загальноосвітніх і вищих навчальних закладах» (РК31–200199004104 від 23.12.2015 р.) та корелює з новою темою кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Наукові основи і навчально-методичний супровід педагогічного процесу в закладах освіти: історико-педагогічний, компаративний та прогностичний аспекти» (№ 0121U107474 від 22.01.2021 р.).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

У результаті проведеного дослідження дисертантом:

вперше проаналізовано сучасні ідеї художньо-педагогічної освіти КНР та України з позиції акмеологічного підходу, які можуть бути використані для підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх працівників образотворчого мистецтва та розробляння перспективних шляхів формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в освітньому процесі закладів вищої освіти. На основі аналізу наукової літератури розкрито суть творчої самореалізації особистості в художньо-педагогічній діяльності, визначено термінологічне поле дослідження. Обґрунтовано феномен готовності особистості до творчої самореалізації як мету і результат професійної підготовки студентів художньо-педагогічних спеціальностей до творчої самореалізації в

освітньому процесі. З позиції компетентнісного підходу розкрито структурно-змістові складові готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей (мотиваційно-ціннісний, знаннево-креативний, особистісно-акмеологічний). Проаналізовано особливості та принципи навчання студентів художньо-педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти КНР на прикладі китайського олійного живопису. Узагальнено досвід (форми, методи, прийоми) формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР засобами образотворчого мистецтва. Наведено результати порівняння провідних ідей нормативної і освітньо-змістовної бази щодо формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в освітньому процесі в закладах вищої освіти України та КНР. Розроблено рекомендації щодо удосконалення процесу формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР засобами образотворчого мистецтва на основі теоретичних і практичних напрацювань українських науковців.

Уточнено поняття «готовність студентів художньо-педагогічних спеціальностей до творчої самореалізації», критерії і показники рівнів сформованості готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей. Схарактеризовано засоби образотворчого мистецтва та виявлено їх педагогічний потенціал для формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей. Розкрито роль і місце китайського олійного живопису в системі художньо-педагогічної освіти КНР, описано його відмінності.

Подальшого розвитку набули способи удосконалення процесу формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР на основі використання теоретичних і практичних напрацювань українських науковців. З'ясовано ефективні форми, методи, прийоми методики викладання олійного живопису та педагогіки, що сприяють формуванню готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей – освітній проект, пленер, інноваційні методи викладання олійного живопису.

Нові факти, одержані здобувачем.

Дисертація Лі Яня є самостійним дослідженням, спрямованим на систематизацію теоретичних ідей та узагальнення досвіду з питань формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР та України засобами образотворчого мистецтва. У науковій праці окреслено шляхи взаємообміну творчими ідеями і практичними доробками у сфері образотворчого мистецтва КНР та України.

Оцінюючи результати, отримані в дисертації, варто звернути увагу на нові наукові факти, які були одержані здобувачем.

По-перше, реалізовано суттєві ідеї акмеологічного підходу до вивчення проблеми формування готовності до творчої самореалізації студентів

художньо-педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти КНР засобами образотворчого мистецтва, що підсилює його унікальність. По-друге, готовність до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей та шляхи її формування розкрито на засадах компетентнісного підходу, що відповідає сучасній тенденції наближення теоретичної підготовки до вимог роботодавців. По-третє, автором оновлено зміст методики викладання китайського олійного живопису, форми, методи, прийоми формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР засобами образотворчого мистецтва, на основі якого складено рекомендації щодо удосконалення професійної підготовки таких фахівців.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У дисертаційній роботі обґрунтовано актуальність і доцільність розв'язання теми дослідження, виявлено суперечності, що виникають на основі неузгодженості теорії та практики, представлено зв'язок теми дисертації з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; окреслено теоретичні та методологічні основи дослідження; визначено наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів; наведено відомості про апробацію результатів дослідження в закладах вищої освіти КНР та України.

Для виявлення ступеня зазначеної обґрунтованості використовувалися такі методи дослідження, як-от: теоретичні, концептуально-культурологічні, прогностично-змістові, порівняльно-педагогічні, аналітико-системні.

Дисертант ретельно вивчив наукову літературу з обраної теми дослідження. Стверджує, що творчу самореалізацію учасників освітнього процесу вченими досліджено в таких напрямках, як-от: самореалізація майбутнього вчителя як педагогічна проблема, її структурно-змістові складові та шляхи симулювання, готовність до професійно-педагогічної діяльності, організація педагогічних умов творчої самореалізації учнів, зокрема у освітній проектній діяльності, професійна самоідентифікація як запорука особистісного зростання, розвиток духовності як передумови самореалізації особистості, творче самовираження як складова самореалізації учнів на уроках музики та освоєння вчителями нової освітньої методики.

Автором використані виконані на стику мистецтва й педагогіки дослідження, в яких означено виявлення та розвиток творчих естетичних здібностей майбутніх учителів, зокрема й учителів образотворчого мистецтва, в процесі фахової підготовки та позааудиторній діяльності, показано розвиток художньо-педагогічних та професійних компетентностей вчителя образотворчого мистецтва, в тому числі здатності до професійного саморозвитку майбутніх учителів мистецької підготовки.

Дотичними науковими вітчизняними та зарубіжними працями є такі, що висвітлюють зміст, традиційні та інноваційні методи і форми навчання студентів художньо-педагогічних спеціальностей на прикладі засвоєння теорії і практики олійного живопису, викладання методики олійного живопису.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що систематизовані теоретичні ідеї й узагальнений практичний досвід формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР засобами образотворчого мистецтва.

Розроблено рекомендації щодо удосконалення процесу формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР на основі теоретичних і практичних напрацювань українських науковців.

Підготовлено й проведено освітній проєкт «Дослідження застосування комерційного ручного розпису у практичному навчанні олійного живопису» (Модератор: Лі Янь та інші, Хебейська академія витончених мистецтв, термін проведення: жовтень 2017 року – жовтень 2019 року), завдяки якому розроблено й апробовано інноваційний підхід до формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР.

Розроблено й упроваджено авторський курс «Творча самореалізація майбутніх педагогів-художників засобами китайського олійного живопису» з метою розширення уяви здобувачів вищої освіти про власні потенційні можливості й засвоєння культурних цінностей інших народів, Акмеологічні студії (тренінги, вправи, техніки, прийоми і методи, що сприяють творчій самореалізації особистості) для професійного вдосконалювання викладачів і кар'єрного зростання студентів художньо-педагогічних спеціальностей.

Проведено гостьову онлайн-виставку картин китайського живопису (за матеріалами дисертації) для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки на ОК «Методологія і технологія науково-педагогічного дослідження і презентація результатів» проф. Рибалко Л. С.

Розроблено алгоритм підтримки створення майбутніми вчителями образотворчого мистецтва індивідуального творчого проєкту самоосвіти.

Результати проведеного дослідження опубліковано в 13 працях (з них 11 – одноосібні): 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у міжнародній колективній монографії, 1 стаття – в міжнародній періодичній збірці наукових праць, 7 тез у збірках доповідей на науково-практичних конференціях.

Матеріали і результати дисертації впроваджено в освітній процес Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, Україна (довідка № 01/10–669 від 29.09.2022 р., додатковий протокол засідання науково-методичної лабораторії «Духовно-інтелектуальне виховання і навчання» №5 від 24 травня 2022 р.), Академії витончених мистецтв Хебея, КНР (довідка № 45 від 21.02.2022 р.) та Чанчунського університету архітектури та будівництва, КНР (довідка № 26 від 18.04.2022 р.).

Матеріали дисертації можуть стати науковим підґрунтям в процесі викладання загальної педагогіки, основ педагогічної майстерності, порівняльної педагогіки, методики викладання образотворчого мистецтва, а також під час написання монографій, підручників, навчальних посібників,

розробки міждисциплінарних навчальних курсів для студентів художньо-педагогічних спеціальностей. Теоретичні узагальнення, винесені із змісту дисертації, практичний досвід автора можуть бути використані в системі неформальної та інформальної освіти художників-педагогів (організація онлайн виставок, інтерактивних семінарів, акмеологічних студій, майстер-класів, створення спеціалізованих Інтернет-ресурсів – блогів, вебінарів, сайтів, форумів). Доцільно використовувати для підвищення кваліфікації викладачів ЗВО, сертифікації учителів ЗЗСО.

Порушення академічної доброчесності в науковій роботі дисертанта не виявлено.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (378 найменувань, з них 135 — іноземними мовами). Загальний обсяг дисертації становить 291 сторінка, основний зміст викладено на 182 сторінках. Робота містить 13 рисунків та 2 таблиці на 6 сторінках. Робота містить 4 додатки загальним обсягом 49 сторінок. Розділи дисертації логічно завершені, містять висновки, які відповідають змісту та поставленим завданням дослідження.

У першому розділі – **«Теоретичні питання формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР засобами образотворчого мистецтва»** - автором розкрито унікальність творчої самореалізації вчителя образотворчого мистецтва, уточнено суть поняття «готовність до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей». За основу уточнення засобів образотворчого мистецтва автором взято засоби виразності живопису: тоно-кольорові (колір, тон, колорит, світлотінь, контраст); формотворні (лінія, пляма, силует, простір) композиційні (малюнок, композиція, перспектива, план, ракурс, акцент); фактурні (фактура барвистої поверхні, мазків), доповнили техніками олійного живопису, фарбами й інструментами (пензлі, мольберт).

У другому розділі – **«Досвід формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР засобами образотворчого мистецтва»** - доведено, що написання картин у процесі освоєння олійним живописом має посилатися на індивідуальні особливості художника, його творчу уяву і креативне мислення. Автором виявлено тенденцію оновлення змісту викладання китайського олійного живопису, запозичення нових технік у європейських художників. Розкрито суть навчання студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР на прикладі викладання китайського олійного живопису. Схарактеризовано принципи стимулювання інтересу студентів до навчання, знань, енергії, естетики та використання знань на практиці, створення мотивації навчання студентів, єдності інтуїтивності й образності навчання мистецтву, а також естетичний принцип.

У третьому розділі – «Удосконалення процесу формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в закладах вищої освіти КНР засобами образотворчого мистецтва на основі досвіду ЗВО України» - доведено про те, що процес формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей в ЗВО України є унормованим і цілеспрямованим впливом на особистість засобами образотворчого мистецтва, розкриття її творчого потенціалу в освітньому середовищі. Для ЗВО КНР та України доцільно співпрацювати на прикладі організації й проведення щорічної науково-практичної конференції, написання колективної монографії на стику образотворчого мистецтва і педагогіки, проведення гостьових лекції для студентів художньо-педагогічних спеціальностей.

На основі результатів аналізу змісту дисертації, отриманих автором висновків, можна констатувати, що мета в ході виконання наукової роботи досягнута, виписана методологія дослідження чітко й правильно, не викликає сумнівів виписаний категоріальний апарат дослідження.

Дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною роботою, в якій втілено творчий задум автора Лі Яня, відомого китайського художника й педагога.

Порушення академічної доброчесності в науковій роботі дисертанта не виявлено.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

1. У дисертації звертається увага на необхідність створення студій живопису за різними темами, зокрема: історичний живопис, пейзаж, студія сучасного живопису. Слід було б показати як у цих студіях формується готовність до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей. Цікаво було дізнатися завдяки яким завданням студенти надавали перевагу та як їхня зацікавленість впливала на динаміку рівнів готовності до творчої самореалізації.

2. Як зазначено в дисертації формування особистісно-акмеологічної складової готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей відбувалася в процесі викладання гуманітарних дисциплін. Бажано було б уточнити яких саме дисциплін, у якому обсязі, на яких курсах викладаються, відгуки викладачів і студентів про їх результативність.

3. Як відомо, у вищій школі для рефлексії кар'єрного зростання студенти складають портфоліо, на основі якого відстежується динаміка самозмін. Доцільним було б показати в дисертації роботу студентів художньо-педагогічних спеціальностей із складання власних портфоліо.

4. У часи цифровізації бажано було показати сильні й слабкі сторони впливу цифрових технологій на формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей.

5. У дослідженні нерідко йдеться про індивідуальні заняття олійного живопису, завдяки яким формується готовність до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей. У освітньому проекті здебільшого показана групова робота студентів. Не завадило б порівняти отримані результати цих студентів і зробити певні рекомендації.

Висловлені зауваження та побажання не є принциповими, вони носять прогностичний характер, на впливають на позитивну оцінку дисертації, результати якої відбивають наукову новизну, є достатньо обґрунтованими, мають теоретичне і практичне значення.

Дисертація Лі Янь «Формування готовності до творчої самореалізації студентів художньо-педагогічних спеціальностей у закладах вищої освіти КНР засобами образотворчого мистецтва» є завершеним і самостійним дослідженням, відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України від 31.05.201 р. № 7599), і «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03. я 2019 р. № 167 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Порядку присудження ступня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44, із змінами від 21.03.2022 р. № 341), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії PhD зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та методики
дошкільної і спеціальної освіти,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ

Тетяна ПОТАПЧУК

3827152804380451

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ІТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №05/02/02-1424 від 05.04.2016;
Цілісність даних: не порушена;

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ПОТАПЧУК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА 2685812480;
Належність до Юридичної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2685812480;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 248197DDFAB977E5040000002FE3E2007499C803;
Видавець кваліфікованого сертифіката: АЦСК АТ КБ «ПРИВАТБАНК»;
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису: 16:57 21.12.2022;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)